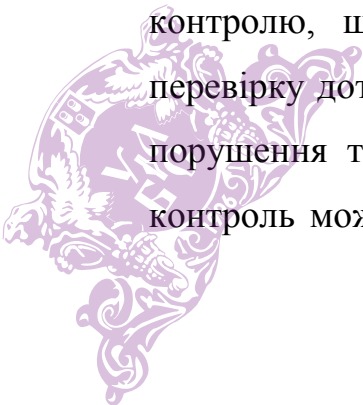

Надруковано: Слободяник, Ю. Б. Пріоритетні напрямки розвитку державного фінансового контролю в Україні [Текст] / Ю. Б. Слободяник // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегія розвитку України в глобальному середовищі». – Т. 1. – Сімферополь : ЦРОНІ, 2008. – С.160-162.

Слободяник Юлія Борисівна
Державний вищий навчальний заклад «Українська академія
банківської справи Національного банку України» м. Суми

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

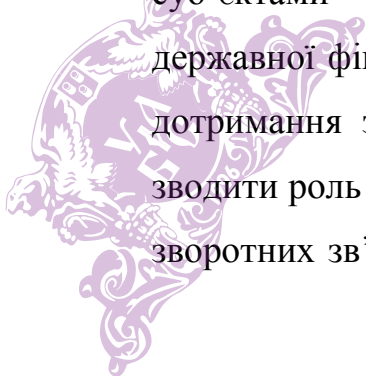
Розвиток ринкових відносин, процеси інтеграції України у світовий фінансовий простір обумовили зміну підходів до організації і змісту державного фінансового контролю як інструменту управління фінансами. Ефективність діяльності держави визначається умінням розпоряджатися ресурсами, що були довірені їй в управління суспільством. Досвід розвинутих країн доводить, що успішне управління бюджетом можливе лише за наявності ефективного державного фінансового контролю. Але, як зазначають фахівці, чинні механізми державного фінансового контролю не сприяють підвищенню результативності витрачання бюджетних коштів, що виділяються на відповідні напрямки. Форми державного фінансового контролю, що застосовуються в Україні сьогодні, передбачають перевірку дотримання вимог чинного законодавства, фіксацію фактів порушення та накладання фінансових санкцій на порушників. Але контроль може бути ефективним лише при здійсненні комплексного

аналізу діяльності суб'єкта, що перевіряється, і тих чинників, що спричинили порушення.

Наявність зовнішнього і внутрішнього державного фінансового контролю є ознакою правової демократичної держави. Але відсутність системного підходу до їх впровадження в Україні призвела до невідповідності між функціями, повноваженнями і завданнями окремих урядових органів контролю (Міністерства фінансів, Державної податкової адміністрації, Державної контрольно-ревізійної служби, Державного казначейства тощо). На практиці органи, що здійснюють державний фінансовий контроль, взаємодіють дуже слабо, комунікаційні зв'язки між ними нерозвинені та нераціональні. Має місце роздробленість в політиці фінансового контролю, відсутня єдина інформаційна база. Це призводить до дублювання і паралелізму в процесі здійснення функцій контролюючими органами. На сьогоднішній день немає чіткого визначення статусу, повноважень і функцій контролюючих органів, що представляють законодавчу і виконавчу гілки влади; відсутнє чітке розмежування зовнішнього і внутрішнього фінансового контролю; значна частина контрольних функцій щодо розпорядження фінансовими коштами належить саме органам виконавчої влади, які уповноважені розпоряджатися цими коштами і т.д.

Відповідно до вимог часу державний фінансовий контроль повинен стати ефективним інструментом позитивного впливу на економічний і соціальний процеси. Широко розповсюджена думка, що сутністю контролю є регулярна перевірка дотримання економічними суб'єктами господарського законодавства, виявлення порушень державної фінансової дисципліни. Але при всій важливості перевірки дотримання законів і правових нормативних документів не можна зводити роль контролю лише до цього. Велике значення має наявність зворотних зв'язків, що виявляються в активному впливі контролю на

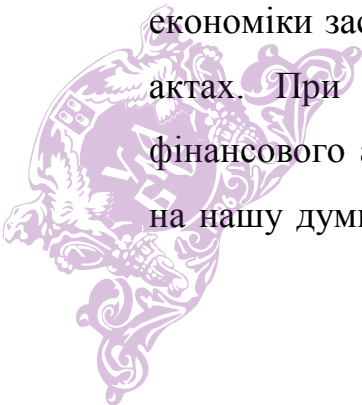

більш раціональне використання ресурсів, знищення перешкод на шляху оптимального функціонування різних ланок управління. Результатами проведеної роботи повинні стати розробка та доведення до зацікавлених організацій конкретних рекомендацій щодо удосконалення діяльності об'єктів, що перевіряються. Якісно підготовлені і обґрунтовані рекомендації сприятимуть підвищенню ефективності використання державних коштів, що особливо важливо для функціонування фінансової системи держави як в окремих галузях виробництва, так і економіки в цілому.

Отже, потрібен поступовий перехід від жорсткого контролю у формі ревізій і перевірок до інших форм контролю, направлених на запобігання порушенням та підвищення ефективності господарювання держави. Однією із таких сучасних і дієвих форм фінансового контролю є державний аудит.

Процес впровадження державного аудиту в Україні необхідно розпочинати з розробки законодавчого і нормативно-правового забезпечення. Відповідно до традиційного вітчизняного підходу під аудитом розуміють здійснення перевірки та підтвердження достовірності фінансової звітності на замовлення власника суб'єкта господарювання. Але світова теорія і практика аудиту розширили межі трактування цього поняття – аудит політичних партій, громадських організацій, соціальних проблем, навколишнього середовища, національних відносин сьогодні в Україні поки що не має аналогів.

На сьогоднішній день термін «аудит» для державного сектора економіки застосовується лише в деяких законодавчих і нормативних актах. При цьому існує законодавче визначення державного фінансового аудиту як різновиду державного фінансового контролю, на нашу думку, виявляється некоректним, оскільки зосереджує увагу

лише на одному із видів аудиту, а тому – звужує роль державного аудиту взагалі.

Основна мета державного аудиту полягає в наданні всім зацікавленим особам незалежної інформації про те, яким чином здійснюється виконавча влада в державі. При цьому державний аудит включає контроль за всіма рішеннями, які приводять до певних фінансових операцій.

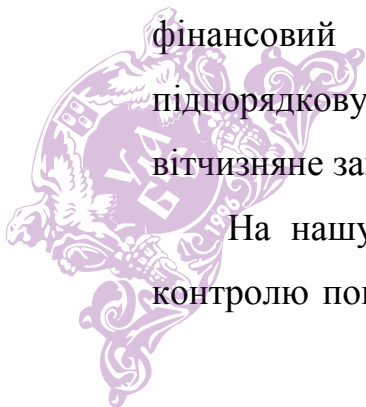
Отже, об'єкт державного аудиту має загальнодержавний характер і повинен включати:

- фінансові ресурси і майно держави, їх облік;
- проекти законодавчих та нормативних актів;
- оцінку фінансових результатів виконання бюджету;
- оцінку прогнозів і напрямків розвитку окремих галузей економіки, регіонів і держави в цілому.

Необхідно зазначити, що світова практика аудиту державних фінансів налічує вже багато десятиріч. В жовтні 1977 року в Лімі (Перу) делегатами IX Конгресу вищих органів контролю державних фінансів було підписано Лімську декларацію керівних принципів аудиту державних фінансів. Основною метою цієї декларації є визначення незалежності вищих органів контролю державних фінансів.

У більшості країн світу державний аудит здійснюють незалежні органи, відокремлені від уряду: рахункові палати, державні контрольні палати, незалежні контрольні управління, національні управління аудиту, аудиторські суди тощо. В Україні державний фінансовий аудит здійснюють контрольно-ревізійна служба, яка підпорядковується Міністерству фінансів, і Рахункова палата. Чинне вітчизняне законодавство не враховує положень Лімської декларації.

На нашу думку, подальший розвиток державного фінансового контролю повинен піти шляхом розширення його об'єктів, перегляду

функцій, введення в правове поле наукових рекомендацій щодо впровадження державного аудиту. Останній повинен стати принципово новою цілісною системою, яка базується на єдиних засадах, що охоплюють усі сторони економічного життя. У зв'язку з цим перспективними етапами розвитку державного аудиту в Україні виявляються наступні:

- приведення теоретико-методологічної бази державного аудиту у відповідність до сучасних умов;

- розроблення концептуальних основ і відповідного нормативно-правового забезпечення діяльності органів, що проводять державний аудит;

- реформування організаційної структури і відповідна зміна розподілу функцій і сфер діяльності органів державного фінансового контролю;

- закріплення за Рахунковою палатою статусу вищого органу державного аудиту;

- створення науково-дослідницької та навчальної бази діяльності органів державного аудиту, формування системи кадрового забезпечення;

- організація адекватної інформаційної інфраструктури;

- розроблення стандартів державного аудиту.

